

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

КОСТЬ М. - О. І., ФЕНЦИК О. М. Теоретичні засади формування інформаційної культури майбутніх менеджерів освіти	116
КРЕМІНЬ У.М. Організація інклюзивного освітнього середовища у закладах загальної середньої освіти як наукова проблема	118
КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Академічна доброчесність – інструмент забезпечення якості освіти	120
КУРИЛО Л.Ф. Інклюзивна освіта студентів як психолого-педагогічний феномен.....	123
КУС Б.І., ЧЕКАН О.І. Сучасні проблеми і тенденції розвитку логопедії як науки.....	126
КУШНІР І.І., БЕРЕНИЧ В.І. Шляхи формування здорового способу життя у студентів фахового коледжу	131
КУШНІР І.І., КАЮК О.А. Особливості самореалізації педагогів у професійній діяльності	133
КУШНІР І.І., КУРИЦЯ Н.В. Використання сучасних технологій навчання в освітньому процесі закладу вищої освіти	134
КУШНІР М. М., ПИНЗЕНИК О. М. Компетентнісний підхід у підготовці вихователя дітей дошкільного віку	136
КУШНІР І.І., СВІТЛИНЕЦЬ І.М. Шляхи розвитку психолого-педагогічної компетентності майбутніх учителів на етапі навчання в магістратурі	138
ЛБА О.М., ГАЙНАЛІЙ В.В. Професійний саморозвиток учителя: теоретичні основи.....	140
ЛБА О.М., ПРИЙМИЧ А.В. Психолого-педагогічні особливості пізнавальної активності молодших школярів	142
ЛІСЦЬКІ М.С. З історії становлення та розвитку професії вчителя в Мукачівській державній вчительській семінарії	144
ЛОКЕС К.А., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Формування дослідницької компетенції і навичок самостійної роботи учнів початкової школи в умовах екскурсії	147
ЛОМАГА К.В., БАРНА Х.В. Основні завдання виховання дитини дошкільника в родині	149
МАГЕРОВИЧ К.В., ЧЕКАН О.І. Історичний аспект дослідження аутистичних порушень	151
МАЙБОРОДА І. Е. Народне декоративно-прикладне мистецтво як засіб формування художньої культури майбутніх учителів початкової школи	154
МАКАРА Ж.М., ЛАВРЕНОВА М.В. Інтеграція принципів фінської системи освіти в освітні реформи України	156
МАРГІТИЧ А.І. Організаційна культура коледжу: цінності та норми для студентів і викладачів	158
МАХОВСЬКА А.І., МОЧАН Т.М. Модернізації професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи	160
МИКУЛІНА А. К. Модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства	162
МИКУЛІНА А. К., ВЕЛИЧКАНИЧ М. В. Навчання декоративного ліплення дошкільників за мотивами народної іграшки та кераміки	164
МИХАЙЛОВА К.В., ВОЛОШИН Н.П. Екологічне виховання як складова всебічного розвитку особистості дошкільника	166
МОЛНАР Т.І., СОЛОВЙОВ Д.С. Поняття управлінської культури менеджера освіти.	169
МОЛНАР Т.І., ТИНТА В.В. Сутність та функції освітнього маркетингу	171
МОЧАН Т.М. Практична підготовка педагогів у сучасних умовах	173
ОЖОГАНІЧ О. В., БРИЖАК Н. Ю. Підготовка майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти: теоретичний аспект	175

УДК 37.01:159.923.2:373.3.011.3-051(043.2)

ЛІБА О.М., ГАЙНАЛІЙ В.В.,
Мукачівський державний університет

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК УЧИТЕЛЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

Радикальні зміни у системі освіти, що відбуваються в Україні і в світі у цілому вимагають нових підходів щодо підготовки вчителя до освітнього процесу в школі. У світі, що стрімко змінюється, зміст педагогічного процесу має включати не стільки готові знання і досвід виконання діяльності за усталеними стандартами, а й досвід саморозвитку, самовиховання самовдосконалення. На сучасному етапі вчитель має володіти такими професійно-педагогічними і фаховими вміннями, які були б спрямовані не тільки на передачу знань, а й сприяли формуванню особистості учня як людини нового типу з гнучким нестандартним мисленням, зі стійкою внутрішньою мотивацією, з умінням самореалізації.

Професійний саморозвиток – це складний багатогранний процес, спрямований на становлення, інтеграцію та реалізацію у педагогічній діяльності професійно значущих особистісних рис та здібностей, професійних знань і вмінь учителя. Активізація професійного саморозвитку кожного вчителя є важливою умовою успішності освітнього процесу, оскільки суттєво впливає на підвищення рівня пізнавальної активності учня і ставить його в позицію суб'єкта освітнього процесу, який безпосередньо керує власною пізнавальною діяльністю та особистісним становленням.

Професійний саморозвиток педагога визначено як внутрішній процес, спрямований на досягнення професіоналізму, що являє собою якісні самозміни особистісно-професійної сфери та професійної діяльності, детерміновані сприйняттям суспільних, професійних і визначених на основі їх інтеріоризації і власної акмеологічної позиції вимог до суб'єкта, при здійсненні ним самоконтролюючої функції та цілеспрямованого й добре організованого саморуху до найкращого в собі. А професіоналізм як оптимальний результат процесу професійного саморозвитку особистості педагога є складноструктурною системою загальних і спеціальних педагогічних професійно значущих властивостей і якостей учителя.

Проблема саморозвитку особистості займає провідне місце в педагогіці та психології. Зміни соціокультурного середовища призвели до трансформації освіти та створення нових вимог до майбутніх спеціалістів. Першочерговим завданням стає формування особистості, яка схильна постійно займатися своїм професійним та особистісним самовдосконаленням, готова до безперервної освіти, тобто до постійного саморозвитку.

Важливість та вагомість саморозвитку у своїх роботах обґрунтовували видатні філософи: Арістотель, Платон, Гегель, І. Кант, Сократ, Г. Сковорода; педагоги: Я.А. Коменський, Ж.-Ж. Руссо, А. Дістервег, К.Д. Ушинський, С. Русова, П. Каптерев, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський та ін.

Проблема «саморозвитку» привертає увагу багатьох науковців і широкого опрацювання в роботах Л.С. Виготського, О.М. Леонтьєва, Рубінштейна, А. Маслоу, К. Роджерса, П.Ф. Каптерєва, І.А. Зязюна і т.д.

Новий тлумачний словник української мови дає таке визначення поняття: «саморозвиток – це розумовий або фізичний розвиток людини, якого вона досягає самостійними заняттями, вправами. Саморозвиток здійснюється власними силами, без впливу або сприяння яких-небудь зовнішніх сил. Принцип саморозвитку покладений в основу особистісного та професійного розвитку. Він визначає здатність особистості перетворювати свою життєдіяльність у предмет практичного новоутворення і зумовлює перехід до вищої форми життєдіяльності особистості – творчої самореалізації» [1].

З цього випливає, що професійний саморозвиток здійснюється поетапно – від проведення самопізнання (самопостереження, самодіагностика, самоаналіз) до практичної реалізації професійного саморозвитку, а саме: наявність певного рівня самосвідомості; формування самооцінки; постановка цілі та розробка індивідуальної програми професійного саморозвитку; самовиховання відповідних рис, саморегуляція, самоаналіз, самоконтроль та самокорекція.

Погоджуємося з позицією О. Пехоти, згідно з якою професійний саморозвиток майбутнього вчителя характеризується здатністю глибоко усвідомлювати власну відповідальність за процес професійного розвитку та вмінням його регулювати, сприймати себе як суб'єкта професійного розвитку, що виявляється в бажанні та здатності постійно аналізувати, коригувати та вдосконалювати власне професійне зростання, прагненні до самостійності у виборі методів і прийомів організації навчально-виховного процесу.

Професійний саморозвиток майбутнього вчителя є багаторівневим процесом формування і розвитку педагогічних здібностей, професійно значущих якостей особистості і досвіду професійної діяльності, що характеризують суб'єктивні та об'єктивні критерії професійного зростання.

Отже, основними характеристиками й ознаками саморозвитку є: всебічність і широта ерудиції в розумінні сутності нормативного й ідеального образу «професійного Я» вчителя з урахуванням його індивідуального, суб'єктивного та особистісного компонентів, а також знання особливостей впливу факторів внутрішнього і зовнішнього соціокультурного середовища; адекватність відображення та глибоке розуміння особливостей реального образу свого «професійного Я» вчителя в єдності його навчальної, навчально-методичної, науково-дослідної й організаційно-педагогічної діяльності. Багатоаспектність їхнього бачення і компетентність у прогнозуванні перспективи (потенційних можливостей і обмежень) трансформації свого

реального «професійного Я» в бажане, необхідне й ідеальне гармонійно поєднувалось із всебічною обізнаністю щодо сутності, специфіки форм і механізмів професійного саморозвитку вчителя; глибокою функціональною компетентністю щодо засобів і способів використання діагностичного та технологічного інструментарію в межах розв'язання поточних у перспективних завдань свого особистісно-професійного саморозвитку; зрілістю ціннісно-смыслових опор щодо оновлення і постійного використання все більш раціональних засобів і способів розв'язання завдань професійного саморозвитку; упевненість у своєму призначенні і педагогічному покликанні до діяльності як способу свого прогресивного професійного саморозвитку; спрямованістю до свого безперервного творчого самостворення і особистісно-професійного росту; незадоволеністю досягнутих позитивних результатів і яскраво вираженою спрямованістю і настирливістю в досягненні все більш значущих цілей свого особистісно-професійного саморозвитку[2].

Отже, на підставі аналізу теоретичних джерел вважаємо, що професійний саморозвиток майбутнього педагога – це постійний динамічний процес, спрямований на самоорганізацію прогресивних змін у сфері внутрішнього світу особистості вчителя на шляху досягнення вищих рівнів професіоналізму в педагогічній діяльності. Кінцевим результатом є добровільне усвідомлення цінності та здібність до безперервного професійного саморозвитку, стійкої мотивації сприяння самореалізації особистісного потенціалу.

Література

1. Новий тлумачний словник української мови / Укл. В. Яременко, О. Сліпущко. – К. : Аконті, 2004. – Т. 2. – 926 с.
2. Ткач М. В. Про сутність професійного самопізнання [Електронний ресурс] / М.В. Ткач, О. Г. Степанова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com / 35_OINBG_2012 / Pedagogica / 2_122228.doc.htm

УДК 159.952.13:373.3.011.3-057.874(043.2)

ЛБА О.М., ПРИЙМИЧ А.В.,
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Пізнавальна активність є основою практично будь-якої діяльності, в тому числі, й навчальної. Для вчителя не є секретом, що низький її рівень стає на перешкоді ефективної організації освітнього процесу, зокрема, і в початковій школі. Як показує практика, знання, отримані в готовому вигляді, як правило, викликають труднощі учнів у їх застосуванні при поясненні спостережуваних явищ і вирішенні конкретних завдань. У такому випадку можна говорити про формалізм у навчанні, у засвоєнні знань, свідченням якого є відрив завчених учнями теоретичних положень від уміння застосувати їх на практиці [1].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>